

Montae
& Partners

Blogreeks WTP

Deel 2

**Invaarreferendum: Een gepasseerd
station?**

In een artikel van PensioenPro van 8 februari 2024 bevestigt Kamerlid Agnes Joseph (NSC) dat zij ingroeien en het deelnemersreferendum over invaren als twee nauw verbonden onderwerpen ziet. Haar ambitie is om de mogelijkheid tot invaren afhankelijk te stellen van de uitkomst van een deelnemersreferendum én ingroeien als het standaard alternatief neer te zetten. In ons vorige blog hebben we duiding gegeven bij het ingroeien en betoogd dat met een ander puzzelstukje niet dezelfde puzzel kan worden gelegd. Tegen deze achtergrond staan we in dit blog stil bij het invaarreferendum.

Invaarreferendum: wat houdt het in?

Een invaarreferendum is een raadpleging onder de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden (hierna: aanspraak- en pensioengerechtigden) van een pensioenfonds over een voorgenomen besluit tot invaren. Dit moet tegemoet komen aan de bezwaren tegen het ontbreken van een individueel bezwaarrecht met betrekking tot invaren. Er zijn daarbij diverse varianten te bedenken. Essentiële elementen bij de vormgeving van een invaarreferendum zijn de default, de deelnamegraad en de benodigde instemmingsgraad.

In de Wet toekomst pensioenen (Wtp) is invaren het standaardpad. Vanuit dat perspectief is invaren de default. De NSC is echter allerminst overtuigd van invaren en ziet liever ingroeien als default.

Een referendum is pas representatief als voldoende aanspraak- en pensioengerechtigden hun stem laten horen. Indien de opkomst te laag is, is de uitkomst van het referendum ongeldig en wordt teruggevallen op de default. Gelet op de zorgen of deelnemers voldoende te motiveren zijn om hun stem uit te brengen, is het dus van groot belang hoe hoog de grens wordt gelegd en op welke default (invaren of ingroeien) wordt teruggevallen. Bijkomende zorg die vanuit de praktijk doorklinkt is dat vooral tegenstanders van invaren gemotiveerd zullen zijn om hun stem te laten horen. Daarin schuilt het risico dat de mondige minderheid hun wil oplegt aan de zwijgende meerderheid.

Naast de representativiteitseis moet worden uitgewerkt welk percentage instemming (of bezwaar) nodig is om af te wijken van de default. Is dat een absolute meerderheid, een tweederde-meerderheid of een andere ondergrens en wat is de onderbouwing daarvoor?

Kortom er zijn nog veel vragen te beantwoorden voordat duidelijk is wat een eventueel invaarreferendum inhoudt. Op dit moment is er nog geen initiatiefwetsvoorstel waarin een invaarreferendum is uitgewerkt of een motie vanuit de Tweede Kamer die hiertoe oproept. Voor een inhoudelijke analyse is het daarmee nog te vroeg. Een andere vraag is of het procesmatig niet al te laat is voor de invoering van een invaarreferendum.

De Wtp-transitie: een rijdende trein

De Wtp-transitie, bestaande uit een arbeidsvoorwaardelijke fase, een onderbrengingsfase en een implementatiefase, is inmiddels goed op stoom gekomen. Vrijwel alle partijen in de pensioenfondsenmarkt zijn al kortere of langere tijd aan de slag met de arbeidsvoorwaardelijke fase, waarin sociale partners de belangrijke transitiekeuzes maken. Dat veel van deze trajecten inmiddels in de afrondende fase zitten, blijkt uit de transitieplannen die de afgelopen maanden gepubliceerd zijn. Daarbij zijn er verschillende stations te passeren: overeenstemming tussen de partijen die de pensioenregeling wijzigen, hoorrecht voor verenigingen van gepensioneerden en slapers en de achterbanraadpleging van de vakorganisaties. De koploper fondsen hebben inmiddels ook de onderbrengingsfase afgerond, de eerste implementatieplannen zijn opgesteld en ingediend bij DNB. Ook daarvoor moesten de nodige stations gepasseerd worden, zoals de bestuurlijke besluitvorming, advies van het Verantwoordingsorgaan ('VO') en

goedkeuring van de Raad van Toezicht ('RvT') of betrokkenheid van een ander intern toezichtsorgaan (visitatiecommissie/niet uitvoerend bestuurders). De Wtp-transitie doet ons daarmee denken aan een rijdende trein die het spoorboekje volgt richting het eindstation.

Invaarreferendum – een extra station

Het invaarreferendum zou een extra station zijn dat wordt opgenomen in het spoorboekje van de Wtp-transitie. We gaan er vanuit dat het invaarreferendum dan georganiseerd moet worden door het pensioenfonds voorafgaand aan of als onderdeel van het proces van opdrachtaanvaarding. Logischerwijs vindt dit dan in elk geval plaats voor het advies van het VO en de goedkeuring van de RvT. Voor de koploperfondsen is dit al een gepasseerd station en ook voor de andere pensioenfondsen dringt de tijd.

Een andere vraag is wat te doen met de uitslag van het invaarreferendum. Stel dat de uitkomst ertoe leidt dat invaren niet mogelijk is. Wat dan? In het denken van NSC kan invaren dan eenvoudig vervangen worden door ingroeien en kan de transitie zonder al te veel moeilijkheden doorgang vinden. Deze visie onderschrijven wij niet: zonder invaren als puzzelstukje dreigt een onoplosbare puzzel te ontstaan. De in de arbeidsvoorwaardelijke fase gemaakte transitiekeuzes moeten heroverwogen worden. Dit zullen moeilijke discussies zijn waarmee veel tijd en extra kosten gemoeid zullen zijn.

De tussentijdse deadlines van 1 januari 2025 voor het transitieplan en 1 juli 2025 voor het implementatieplan staan daarmee dan direct onder druk, tenzij deze worden aangepast als onderdeel van een wetsvoorstel voor invoering van het invaarreferendum.

Een gepasseerd station?

Technisch gezien lijkt het invaarreferendum op dit moment nog haalbaar, zoals ook Kamerlid Joseph betoogt. De vereisten van behoorlijk bestuur vragen echter om een zorgvuldig wetgevingsproces. Zoals ook in het Kamerdebat van 17 januari jl. door verschillende partijen is ingebracht, past het niet om een ingrijpende aanpassing van de Wtp, zoals het invaarreferendum, versneld te regelen. Hiervoor moet het normale wetgevingsproces gevolgd worden. Dit omvat in de basis dat een wetsvoorstel eerst ter consultatie wordt aangeboden, vervolgens wordt doorgestuurd naar de Raad van State voor advies alvorens het in achtereenvolgens de Tweede Kamer en de Eerste Kamer wordt behandeld. Het gehele proces kost daarmee toch al gauw minimaal een half jaar.

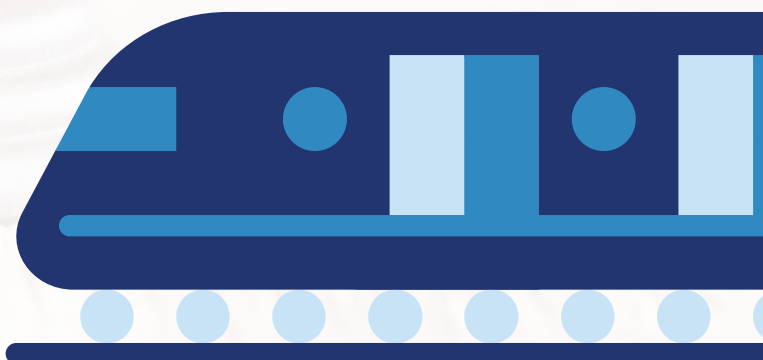
Het invaarreferendum is nog geen gepasseerd station, maar de Wtp-trein dendert vooralsnog wel in volle vaart verder.

Zolang er geen nieuwe wetgeving wordt aangenomen, moet worden uitgegaan van de door beide Kamers aangenomen Wtp zoals die nu luidt. Partijen zullen daar in beginsel ook naar moeten (blijven) handelen. De koploperfondsen

met een beoogde transitiedatum van 1 januari 2025 hebben dan inmiddels de DNB beoordeling van het implementatieplan en invaarbesluit achter de rug.

Om te voorkomen dat de koploperfondsen het station al gepasseerd zijn voordat het invaar-referendum is opgenomen in de wet, zijn tijdelijke maatregelen nodig, zoals het stopzetten van de beoordeling door DNB. Een dergelijke maatregel is in zichzelf echter minstens even ingrijpend als de invoering van het invaarreferendum zelf. Ook dit kun je zien als het wijzigen van de spelregels tijdens het spel en past niet bij goed bestuur. Daarmee lijkt een onmogelijke wetgevingsspagaat te ontstaan: zorgvuldige besluitvorming vereist tijd, maar de wijze waarop die tijd gerealiseerd kan worden past niet bij goed bestuur.

Het is interessant om te zien of NSC een uitweg weet te vinden die recht doet aan de ambities om de Wtp aan te passen en recht doet aan haar eerste prioriteit van goed bestuur. En vervolgens of hiervoor ook een meerderheid te verkrijgen is binnen beide Kamers. We volgde de politieke ontwikkelingen dan ook met veel belangstelling.

Meer weten?

Heeft u vragen naar aanleiding van dit blog of bent u benieuwd naar wat wij voor u kunnen betekenen? Wij gaan graag met u in gesprek. Neem gerust contact met ons op.

Frank Janse

frank.janse@montaepartners.nl

+31 (0)6 21 97 64 62

Ramona van Wijk

ramona.van.wijk@montaepartners.nl

+31 (0)6 21 36 74 01